Αντώνης Σαμαράκης

ΤΟ ΔΙΑΒΑΤΗΡΙΟ

ΔΙΗΓΗΜΑΤΑ

ΨΥΧΟΓΙΟΣ

ΤΙΤΛΟΣ ΒΙΒΛΙΟΥ: **Το διαβατήριο**
ΣΥΓΓΡΑΦΕΑΣ: Αντώνης Σαμαράκης
ΘΕΩΡΗΣΗ ΚΕΙΜΕΝΟΥ: Χρυσούλα Τσιρούκη
ΕΙΚΟΝΟΓΡΑΦΗΣΗ ΕΞΩΦΥΛΛΟΥ: Γιάννης Μπουτέας
ΓΡΑΦΙΣΤΙΚΗ ΕΠΙΜΕΛΕΙΑ ΕΞΩΦΥΛΛΟΥ: Χρυσούλα Μπουκουβάλα
ΗΛΕΚΤΡΟΝΙΚΗ ΣΕΛΙΔΟΠΟΙΗΣΗ: Ραλλού Ρουχωτά, Ελένη Σταυροπούλου
ΕΚΤΥΠΩΣΗ: Ι. Πέππας ΑΒΕΕ
ΒΙΒΛΙΟΔΕΣΙΑ: Ηλιόπουλος Θ. – Ροδόπουλος Π. Ο.Ε.

© Ελένη Σαμαράκη, 2013
© ΕΚΔΟΣΕΙΣ ΨΥΧΟΓΙΟΣ Α.Ε., Αθήνα 2013

Πρώτη έκδοση: Εκδόσεις Ελευθερουδάκης, 1973
Εικοστή έκτη έκδοση: ΕΚΔΟΣΕΙΣ ΨΥΧΟΓΙΟΣ Α.Ε., Ιούνιος 2013

ISBN 978-618-01-0312-0

Τυπώθηκε σε χαρτί ελεύθερο χημικών ουσιών, προερχόμενο αποκλειστικά και μόνο από δάση που καλλιεργούνται για την παραγωγή χαρτιού.

Το παρόν έργο πνευματικής ιδιοκτησίας προστατεύεται κατά τις διατάξεις του Ελληνικού Νόμου (Ν. 2121/1993 όπως έχει τροποποιηθεί και ισχύει σήμερα) και τις διεθνείς συμβάσεις περί πνευματικής ιδιοκτησίας. Απαγορεύεται απολύτως η άνευ γραπτής αδείας του εκδότη κατά οποιονδήποτε τρόπο ή μέσο αντιγραφή, φωτοανατύπωση και εν γένει αναπαραγωγή, διανομή, εκμίσθωση ή δανεισμός, μετάφραση, διασκευή, αναμετάδοση, παρουσίαση στο κοινό σε οποιαδήποτε μορφή (ηλεκτρονική, μηχανική ή άλλη) και η εν γένει εκμετάλλευση του συνόλου ή μέρους του έργου.

ΕΚΔΟΣΕΙΣ ΨΥΧΟΓΙΟΣ Α.Ε.
Έδρα: Τατοΐου 121
144 52 Μεταμόρφωση
Βιβλιοπωλείο: Μαυρομιχάλη 1
106 79 Αθήνα
Τηλ.: 2102804800
Telefax: 2102819550
www.psichogios.gr
e-mail: info@psichogios.gr

PSICHOGIOS PUBLICATIONS S.A.
Head office: 121, Tatoiou Str.
144 52 Metamorfossi, Greece
Bookstore: 1, Mavromichali Str.
106 79 Athens, Greece
Tel.: 2102804800
Telefax: 2102819550
www.psichogios.gr
e-mail: info@psichogios.gr

Αντώνης Σαμαράκης

ΤΟ ΔΙΑΒΑΤΗΡΙΟ

ΨΥΧΟΓΙΟΣ

ΟΛΑ ΤΑ ΕΡΓΑ ΤΟΥ ΙΔΙΟΥ

ΜΥΘΙΣΤΟΡΗΜΑΤΑ
Σήμα κινδύνου, 1η έκδοση, 1959, 29η έκδοση, 2010
Το λάθος, 1η έκδοση, 1965, 67η έκδοση, 2013
Εν ονόματι, 1η έκδοση, 1998, 19η έκδοση, 1999

ΔΙΗΓΗΜΑΤΑ
Ζητείται ελπίς, 1η έκδοση, 1954, 92η έκδοση, 2013
Αρνούμαι, 1η έκδοση, 1961, 38η έκδοση, 2013
Το διαβατήριο, 1η έκδοση, 1973, 26η έκδοση, 2013
Η κόντρα, 1η έκδοση, 1992, 17η έκδοση, 2010

Ποιήματα, 2008

Αυτοβιογραφία 1919-, 1η έκδοση, 1996, 5η έκδοση, 2000

ΒΡΑΒΕΙΑ

Κρατικό Βραβείο Διηγήματος, 1962
Βραβείο Μυθιστορήματος των «12», 1966
Μεγάλο Βραβείο Αστυνομικής Λογοτεχνίας, 1970 (Γαλλία)
Βραβείο Λογοτεχνίας Ευρωπάλια, Βρυξέλλες, 1982
Κρατικό Βραβείο Τεχνών και Λογοτεχνίας, 1995 (Γαλλία)
Σε 33 γλώσσες, σε όλο τον κόσμο * 114 ξένες εκδόσεις

© Ελένη Σαμαράκη, 2013 / © ΕΚΔΟΣΕΙΣ ΨΥΧΟΓΙΟΣ Α.Ε., 2013

Το διαβατήριο

Πήρε το «μπλοκ αλληλογραφίας», έκοψε τέσσερα φύλλα, τα δίπλωσε σα βιβλίο, με δυο καρφίτσες τα έπιασε στη ράχη. Αφήνοντας το πρώτο φύλλο για εξώφυλλο, έγραψε στην άλλη σελίδα, με το στυλό, τα στοιχεία του: επώνυμο (με κεφαλαία), όνομα (με κεφαλαία), όνομα πατρός (όχι με κεφαλαία), όνομα συζύγου (σημείωσε: *Άγαμος*), εθνικότης, τόπος και χρόνος γεννήσεως, επάγγελμα, χρώμα οφθαλμών (σκέφτηκε λίγο σα να ήθελε να θυμηθεί το χρώμα, και σημείωσε: *Καστανό*).

Κάτω από τα στοιχεία του, σχεδίασε ένα τετραγωνάκι, και μέσα ένα πρόσωπο, το δικό του. Κάτω από το σκίτσο, έγραψε: *Φωτογραφία κατόχου*. Και στην άλλη σελίδα: *Ισχύει δι' όλας τας χώρας του κόσμου, διά πέντε έτη, και διά πολλά ταξίδια μετ' επιστροφής*.

Γύρισε το πρώτο φύλλο που το είχε αφήσει για εξώφυλλο, και με κεφαλαία, τα μεγαλύτερα ως τώρα, έγραψε:

ΔΙΑΒΑΤΗΡΙΟΝ

© Ελένη Σαμαράκη, 2013 / © ΕΚΔΟΣΕΙΣ ΨΥΧΟΓΙΟΣ Α.Ε., 2013

Καμάρωσε το δημιούργημά του.

«Δεν είναι και κακό!» είπε δυνατά σα να μιλούσε σε άλλον και μάλιστα βαρήκοο.

Μόνος ήταν στο δωμάτιο. Και δεν ήταν βαρήκοος.

Ύστερα έβαλε το βιβλιαράκι στη «θήκη διαβατηρίου» από μαύρο μποξ που μόλις το πρωί την είχε αγοράσει. Θα μπορούσε να πάρει μια φτηνή, μια πλαστική ή από δέρμα μεν αλλά όχι και μποξ που είναι από τα ακριβότερα. Του χτύπησε όμως στο μάτι η συγκεκριμένη θήκη, και την πήρε ασυζητητί. Επιτέλους, για το πρώτο του διαβατήριο προορίζεται – χαλάλι και το μποξ! Το εντελώς πρώτο του διαβατήριο, στα 51 του χρόνια.

Ήταν η πρώτη φορά που θα έβγαζε διαβατήριο γιατί ήταν και η πρώτη φορά που είχε την έμπνευση να πάει ταξίδι στο εξωτερικό. 100% επαναστατική η ιδέα του, κάτι το καινούργιο στη μικροζωή που ως τότε έκανε, την ασάλευτη τούτη ζωή τη μοιρασμένη σε δυο βασικά κομμάτια: σπίτι αφενός, και αφετέρου «Η Ευπρέπεια» (Βιομηχανία Απορρυπαντικών «Η Ευπρέπεια»).

Στα κεντρικά γραφεία της «Ευπρεπείας», βοηθός λογιστού. Δεν είχε τα «τυπικά προσόντα», ανώτερες σπουδές, συνεπώς θα έμενε για πάντα καθηλωμένος στο έσχατο σκαλί, βοηθός λογιστού. Καθηλωμένος και ο μισθός. Είκοσι τρία χρόνια υπηρετούσε πιστά την «Ευπρέπεια».

Η ουσία είναι πως αύριο το πρωί θα έχει το διαβατήριο στην τσέπη – όχι στην τσέπη, στη θήκη από μαύρο μποξ θα το βάλει αμέσως, να το προστατέψει από τις κακουχίες. Και

© Ελένη Σαμαράκη, 2013 / © ΕΚΔΟΣΕΙΣ ΨΥΧΟΓΙΟΣ Α.Ε., 2013

μεθαύριο το πρωί, Τετάρτη 26 Μαΐου, ώρα 10.40, η απογείωσις...

Έτοιμα τα πάντα για το ταξίδι, στο διάβολο η «Ευπρέπεια»! Στο διάβολο για περίπου ένα μήνα, όσο και η κανονική άδειά του. Έτοιμα τα πάντα, μόνο το διαβατήριο υπολείπεται. Θα είχε υποβάλει νωρίτερα την αίτηση, τον καθυστέρησε όμως η Εφορία. Έπρεπε να τακτοποιήσει πρώτα τα φορολογικά του, κάτι λίγα, να του δώσουν πιστοποιητικό πως είναι εντάξει, και ύστερα να ζητήσει διαβατήριο. Η καρτέλα του στην Εφορία κάπου είχε μπλέξει, τελικά βρέθηκε. Το πρωί σήμερα πήγε στην Υπηρεσία Διαβατηρίων και κατέθεσε την αίτηση. Και τις δυο μικρές φωτογραφίες «...επί φόντου ουδετέρου» (έτσι έγραφε το έντυπο με οδηγίες που του έδωσαν προ ημερών). Η διαδικασία είναι πολύ απλή: το ένα πρωί κάνεις την αίτηση, το άλλο πρωί παίρνεις διαβατήριο.

Μόλις πριν από τρεις εβδομάδες τού ήρθε ξαφνικά η έμπνευση. Ταξιδάκι στο εξωτερικό! Γιατί όχι; Θα φύγει, ναι, θα περάσει τα σύνορα. Να περπατήσει σε άλλους δρόμους, να του χαλάσουν τη χωρίστρα άλλοι άνεμοι, να μπει επιτέλους σε κίνηση...

Στο δωμάτιό του απόψε, Δευτέρα νύχτα. Στον έβδομο όροφο της πολυκατοικίας. «Διαμέρισμα εργένη», ένα μικρό δωμάτιο, ένα μικρό χολ, κουζινίτσα.

Περικυκλωμένος από τα εκατόν τόσα διαφημιστικά έντυπα που είχε μαζέψει από γραφεία ταξιδίων. Πολύχρωμα, όφσετ, με πλήθος φωτογραφίες, διεγερτικά. Ταπετσαρία τα έχει φτιάξει: στους τοίχους πιασμένα με πινέζες, στην ντου-

© Ελένη Σαμαράκη, 2013 / © ΕΚΔΟΣΕΙΣ ΨΥΧΟΓΙΟΣ Α.Ε., 2013

λάπα, στο τζάμι στο παράθυρο, στο τραπεζάκι που το έχει και γραφείο, κόλλησε και μερικά με σελοτέιπ στο ταβάνι να τα βλέπει και από ξαπλωμένος στο κρεβάτι.

Μεσάνυχτα κιόλας. Μεσάνυχτα και κάτι. Οχτώ ώρες τον χωρίζουν από το διαβατήριο. Στις 8 το πρωί αύριο –όχι αύριο, σήμερα είναι το σωστό–, θα είναι πάνοπλος για το ταξίδι. Πρώτον και κύριον το διαβατήριο, έπειτα η γκρι πλαστική βαλίτσα που την πήρε ειδικά για την περίπτωση, το επίσης καινούργιο μπλέιζερ, πολύ μοντέρνο, μπλε μαρίν, κουμπιά ασημένια, το γκρι σκούρο παντελόνι και με ρεβέρ (ορίστε που ξαναγύρισαν στη μόδα τα ρεβέρ!), το μπατίκ πουκάμισο, μπλε βαθύ με λευκά γεωμετρικά σχέδια, η γραβάτα από το ίδιο ύφασμα και με τα ίδια σχέδια, τα τέσσερα σετ εσωρούχων, φανελάκι και σλιπ, σε τέσσερα διαφορετικά χρώματα, κόκκινο της φωτιάς, κίτρινο λεμονί, μοβ, μαύρο. Επαναστατικά τα εν όψει του ταξιδιού ψώνια, προπαντός τα σλιπ – φορούσε ανέκαθεν κλασικού τύπου σώβρακα, με κουμπιά. Όμως, με την προκαταβολική μέθη του ταξιδιού, νιώθει ανανεωμένος, φρέσκος φρέσκος, πώς να μην προχωρήσει και σε μοντέρνα σλιπ;

Η ώρα περνάει και περνάει, και για ύπνο μήτε συζήτηση! Τέτοια θα λέμε τώρα; Δεν τον χωράει ο τόπος. Πηγαινοέρχεται από τη μία στην άλλη άκρη του δωματίου, ανοίγει το παράθυρο και αμέσως το κλείνει, το ξανανοίγει και αμέσως το ξανακλείνει, περιεργάζεται τα εκατόν τόσα διαφημιστικά, ύστερα πεινάει. Από το βράδυ χτες, δεν έχει βάλει μπουκιά. Το πρωί σήμερα, καφέ, σε λίγο δεύτερο καφέ,

© Ελένη Σαμαράκη, 2013 / © ΕΚΔΟΣΕΙΣ ΨΥΧΟΓΙΟΣ Α.Ε., 2013

και άλλο τίποτα. Το μεσημέρι, λιώμα στην κούραση, αδύνατο να στρωθεί για φαγητό. Στο μεταξύ, κύλησαν οι ώρες, τα δυο εστιατόρια της συνοικίας τερματίζουν κατά τις 11.30, συνεπώς είναι πολύ αργά. Ας ρίξει μια ματιά στο ψυγείο, δεν αποκλείεται να υπάρχει κανένα αυγό ή κονσέρβα. Μπα! Μόνο ένα βαζάκι μουστάρδα και κάτι λεμόνια.

Γυρίζει στο δωμάτιο, ανοίγει την ντουλάπα, καμαρώνει το μπλε μαρίν μπλέιζερ, το γκρι σκούρο παντελόνι, το μπατίκ πουκάμισο, την ασορτί γραβάτα... Γδύνεται εντελώς, βάζει το μοβ φανελάκι, το μοβ σλιπ. Η πόρτα της ντουλάπας έχει από μέσα καθρέφτη, ολόσωμο.

«Ορίστε που το μοβ μού πάει πολύ! Πού να το φανταστώ...»

Μένει για λίγο μπροστά στον καθρέφτη.

«Παραδυνάτισα!»

Εδώ και μερικούς μήνες, η όρεξή του κόπηκε με το μαχαίρι.

«Προαισθάνομαι ότι στο ταξίδι θα πάρω ένα δύο κιλά. Κανονικά, αφού θα είμαι όλο σε κίνηση, θα πρέπει να συμβεί το αντίθετο. Ωστόσο, με την αλλαγή περιβάλλοντος, θα μου ανοίξει και η όρεξη, με αποτέλεσμα μάλλον να κερδίσω παρά να χάσω».

Βλέπει το δεξί ώμο που γέρνει μονίμως, το σημάδι στο δεξί γόνατο, από σουτ. Από τον καιρό που ήταν παιδί, 12-13 χρονών, και παίζανε μπάλα στη γειτονιά τους, και σε άλλες γειτονιές. Είχαν επισημάνει κάτι οικόπεδα άχτιστα, και δεν περνούσε απόγεμα –δεν είχαν σχολείο τα απογέματα– που

© Ελένη Σαμαράκη, 2013 / © ΕΚΔΟΣΕΙΣ ΨΥΧΟΓΙΟΣ Α.Ε., 2013

να μη στρώσουν παιχνίδι. Αλλά και το πρωί καμιά φορά, δούλευε σκασιαρχείο...

«Εγώ είμαι Αγών!»

Έτσι έλεγε τότε, με καμάρι. Οπαδός του Αγώνος φανατικός. Ήταν η ομάδα του, η πολυαγαπημένη, η ένδοξη. Σχεδόν κάθε χρόνο, το πρωτάθλημα το έπαιρνε ο Αγών. Και ο τελικός του πρωταθλήματος, σχεδόν κάθε χρόνο, ήταν μονομαχία Αγών-Τυφών. Από τις άλλες ομάδες που διεκδικούσαν το πρωτάθλημα, ο Τυφών ήταν ο ισχυρότερος.

Πιτσιρίκια, ο ίδιος και η παρέα του, πιστοί του Αγώνος, τη δική τους ομάδα της γειτονιάς τη βγάλανε –τι άλλο;– Αγών. Οι αντίθετοι, εξίσου πιτσιρίκοι, την ομάδα τους την είχαν βαφτίσει Τυφών. Και οι μεν και οι δε, με το χαρτζιλίκι τους, έφτιαξαν στολές απαράλλαχτες με κείνες που φορούσαν οι μεγάλοι του Αγώνος και οι μεγάλοι του Τυφώνος. Στα συνοικιακά γήπεδα, ο μίνι Αγών και ο μίνι Τυφών έδιναν μάχη για το μίνι πρωτάθλημα.

Οι δύο ομάδες, Αγών, Τυφών, εξακολουθούν και τώρα να είναι τα μεγάλα φαβορί για το πρωτάθλημα. Οι δύο αιώνιοι αντίπαλοι. Μόνο που αυτός δεν παίζει πια σέντερ χαφ στη γειτονιά του μήτε και σε άλλη γειτονιά. Ωστόσο, όταν γίνεται συζήτηση για ποδοσφαιρικά, στο τσακ είναι να πεταχτεί και να δηλώσει:

«Εγώ είμαι Αγών!»

Καταλήγει όμως να μη λέει τίποτα. Όσο τα χρόνια περνάνε, τόσο και πιο πολύ κλείνεται στον εαυτό του. Αποφεύγει να ανοίγεται σε άλλους.

© Ελένη Σαμαράκη, 2013 / © ΕΚΔΟΣΕΙΣ ΨΥΧΟΓΙΟΣ Α.Ε., 2013

Λοιπόν, απόψε, μπροστά στον καθρέφτη της ντουλάπας, ρίχνει άλλη μια ματιά στο δεξί γόνατο, στο σημάδι από σουτ αντιπάλου που πήγε φάλτσο. Ίχνος ανεξίτηλο από τα παλιά, τα πολύ παλιά. Από την ποδοσφαιρική εποχή του – την εποχή που ήταν παιδί.

Με το μοβ φανελάκι και το μοβ σλιπ, ξαπλώνει στην πάνινη «πολυθρόνα εξοχής», τσιμπάει μια δόση διαφημιστικά... Σε τούτη ακριβώς τη θέση, τον παίρνει ο ύπνος. Δεν το κατάλαβε πώς και αποκοιμήθηκε. Το μόνο που καταλαβαίνει είναι πως ταξιδεύει τώρα στο εξωτερικό. Ταξιδεύει... Αλλάζει συνέχεια αεροπλάνα, βγαίνει από το ένα, μπαίνει στο άλλο, αφήνει το ένα, πιάνει το άλλο, πολλές φορές τα πιάνει στον αέρα, τα μαγκώνει, τα δαγκώνει, και ύστερα τα μασάει. Ναι, το ταξίδι τού άνοιξε την όρεξη, η προαίσθησή του βγήκε αληθινή, ακόμα και αεροπλάνα καταβροχθίζει. Πότε ολόκληρο ένα τζάμπο τζετ, και πότε μια μερίδα περιποιημένη, φτερούγα ή στήθος ή ουρίτσα ή κανέναν τροχό. Ανακαλύπτει πως οι τροχοί είναι πιο τρυφεροί από τα φτερά, όχι όμως και τόσο νόστιμοι. Πάντως, στο τζάμπο τζετ, το νοστιμότερο κομμάτι είναι ο πιλότος – ο αυτόματος. Το τελευταίο που ανακαλύπτει είναι ότι ξύπνησε. Έχει βάρος φοβερό στο στομάχι. Τραβάει κατευθείαν στο ψυγείο, διαλέγει δυο λεμόνια ζουμερά, τα στύβει... Για τη βαρυστομαχιά είναι ένα κι ένα.

«Εσείς, όχι διαβατήριο!»

Δεν καταλαβαίνει. Κοιτάζει τον υπάλληλο που του πέ-

© Ελένη Σαμαράκη, 2013 / © ΕΚΔΟΣΕΙΣ ΨΥΧΟΓΙΟΣ Α.Ε., 2013

ταξε αυτήν την κουβέντα. Κοιτάζει τη γυναίκα «σε ενδιαφέρουσα» που είναι ακριβώς πίσω του. Κοιτάζει τους άλλους στην ουρά.

Τρίτη 25 Μαΐου. Ώρα 8.10. Στην Υπηρεσία Διαβατηρίων.

«Εσείς, όχι διαβατήριο!» του φωνάζει δεύτερη φορά ο υπάλληλος. «Δεν έχετε διαβατήριο! Δεν μπορείτε να έχετε! Και βλέπω εδώ σημειωμένο ότι πρέπει να παρουσιαστείτε αμέσως –επαναλαμβάνω: αμέσως– στον ΤΣΑΠ».

Σα να έπαθε ηλεκτροπληξία. Απολιθωμένος. Η γυναίκα «σε ενδιαφέρουσα» τον περιεργάζεται αλαφιασμένη. Το μάτι της, από θολό που είναι λόγω εγκυμοσύνης, γίνεται ακόμα πιο θολό. Τη βλέπει έτσι, ανησυχεί για λογαριασμό της, σκέφτεται:

«Ώρα να έχουμε καμιά αποβολή!»

Και οι άλλοι στην ουρά τον περιεργάζονται. Σιωπηλοί μεν αλλά με ύφος που λέει πολλά.

«Σας σταύρωσαν, κύριε!» συνεχίζει ο υπάλληλος. «Ο ΤΣΑΠ είναι που έβαλε το σταυρό, με εννοείτε; Στον πίνακα με τα ονόματα των αιτούντων που κάθε μεσημέρι στέλνουμε στον ΤΣΑΠ για κοντρόλ, μπροστά στο δικό σας όνομα έβαλαν σταυρό. Όπερ σημαίνει...»

Νιώθει έτοιμος να καταρρεύσει. Και από πάνω ο υπάλληλος με κείνο το κακό χαμόγελο, όλο σαδισμό:

«Σας είπα, κύριε, ότι πρέπει να παρουσιαστείτε αμέσως στον ΤΣΑΠ. Δηλαδή, τι άλλο θέλετε; Θέλετε να το πω και ολογράφως; ΤΣΑΠ: Τομεύς Συναισθηματικής Απολυμάνσεως Πολιτών».

© Ελένη Σαμαράκη, 2013 / © ΕΚΔΟΣΕΙΣ ΨΥΧΟΓΙΟΣ Α.Ε., 2013

Τρίτη 25 Μαΐου. Νύχτα. Στο δωμάτιό του.

Το απόγεμα, τα ακύρωσε όλα. Το αεροπορικό εισιτήριο, τις ρεζερβασιόν σε ξενοδοχεία... Από ένα μπαρ όπου είχε για λίγο κατασταλάξει, ψυχικά και σωματικά εξουθενωμένος, τηλεφώνησε στο γραφείο ταξιδίων που είχε αναλάβει τα σχετικά.

«Λόγω ανωτέρας βίας, λυπάμαι πολύ... Λόγω ανωτέρας βίας, δε θα μπορέσω να φύγω αύριο. Δηλαδή, ούτε και μεθαύριο ούτε και ποτέ... Παρακαλώ να ακυρωθεί το εισιτήριο, να ακυρωθούν όλα!»

«Τι να γίνει!» έκανε ο υπάλληλος. «Αφού το θέλετε, σύμφωνοι... Αλλά τι συμβαίνει;»

Για μερικά δευτερόλεπτα, έμεινε σιωπηλός. Ύστερα είπε:

«Συμβαίνει ότι δεν έχω διαβατήριο. Δεν εγκρίνεται να έχω διαβατήριο».

Αν δεν έκοβε τη συζήτηση ο υπάλληλος κλείνοντας το τηλέφωνο, θα του έλεγε κάτι συμπληρωματικό:

«Και δεν μπορώ να έχω διαβατήριο γιατί ο ΤΣΑΠ μ' έχει χαρακτηρίσει ΕΠΙΚΙΝΔΥΝΟ».

Την είδε το πρωί αυτήν τη λέξη, ΕΠΙΚΙΝΔΥΝΟΣ. Γραμμένη με κεφαλαία, με κίτρινο μαρκαδόρο. Πάνω στο φάκελό του στον ΤΣΑΠ. Πού να το φανταστεί πως έχει εκεί φάκελο! Δικό του φάκελο, ατομικό.

Βγαίνοντας από την Υπηρεσία Διαβατηρίων, άρχισε να ψάχνει για ταξί. Το κτίριο του ΤΣΑΠ, έντεκα όροφοι, ήταν στην άλλη άκρη της πόλης. Δεν άργησε να βρει ταξί ελεύθερο.

Τον έσκαβε η ανησυχία. Πώς να μην τον κοιτάξουν με φόβο, με υποψία, οι άλλοι στην ουρά για διαβατήριο, η γυ-

© Ελένη Σαμαράκη, 2013 / © ΕΚΔΟΣΕΙΣ ΨΥΧΟΓΙΟΣ Α.Ε., 2013

ναίκα «σε ενδιαφέρουσα», οι υπόλοιποι. Έμαθαν ξαφνικά πως τον είχε επισημάνει το Σύστημα. Το πανταχού παρόν Σύστημα που δεν του ξεφεύγει κανένας και τίποτα. Πολλά χρόνια τώρα, από τη στιγμή που πήρε την εξουσία και έγινε κυβέρνηση και αυτοονομάστηκε Σύστημα, ελέγχει τα πάντα. Με πλέγμα ολόκληρο μυστικών υπηρεσιών, με πλήθος πράκτορες που δεν κουράζονται να κατασκοπεύουν, να καρφώνουν, να στήνουν παγίδες. Στην υπέρτατη κορυφή των μυστικών υπηρεσιών, ο διαβόητος ΤΣΑΠ.

Στο κτίριο του ΤΣΑΠ, στο ισόγειο, κάτι σα ρεσεψιόν ξενοδοχείου πολυτελείας. Του είπαν να παρουσιαστεί στο γραφείο 901, ένατος όροφος.

Στην πόρτα του 901, δύο πινακίδες, μετάλλινες. Η μία: Υποτομεύς Ελέγχου Συναισθηματικών Παρεκκλίσεων και Ανεπαρκειών. Η άλλη: Εφημερεύων Ελεγκτής.

Πάνω από δύο ώρες περίμενε στο διάδρομο, όρθιος. Σκοτεινός ο διάδρομος, και μια μυρωδιά κανέλας. Πολλοί που περίμεναν στη σειρά, όλοι για το 901. Σιωπηλοί.

«Ποιος ο λόγος που ζητήσατε διαβατήριο;» τον ρώτησε ο Εφημερεύων Ελεγκτής, δεν υπήρχε άλλος στο γραφείο.

«Ποιος ο λόγος; Μου ήρθε η επιθυμία να πάω ταξίδι στο εξωτερικό. Πολύ απλό δεν είναι;»

Όρθιος μπροστά στον Εφημερεύοντα Ελεγκτή, ένιωθε δυσφορία, να είχε ένα ποτήρι κρύο νερό!... Στο μεταξύ, ο άλλος, γύρω στα 35, τύπος πολύ συνηθισμένος, είχε ένα μπλοκ και με μολύβι μαύρο τραβούσε συνέχεια γραμμές και αμέσως τις έσβηνε με γομολάστιχα. Τέλος, δίχως να σηκώσει

© Ελένη Σαμαράκη, 2013 / © ΕΚΔΟΣΕΙΣ ΨΥΧΟΓΙΟΣ Α.Ε., 2013

από το μπλοκ το κεφάλι και δίχως να σταματήσει το γράφε-σβήνε, είπε:

«Πολύ απλό είναι, συμφωνώ. Αλλά πολύ απλό είναι και το ότι δεν εγκρίνεται να έχετε διαβατήριο».

«Θα μπορούσα να τολμήσω... να τολμήσω... τι συμβαίνει;»

«Συμβαίνει ότι έχετε χαρακτηρισθεί ΕΠΙΚΙΝΔΥΝΟΣ», είπε ο άνθρωπος-γομολάστιχα. «Ορίστε, εδώ είναι ο φάκελός σας, ο ατομικός φάκελος που έχετε στον ΤΣΑΠ. Είχα υπόψη μου ότι θα κάνετε σήμερα την εμφάνισή σας, τον έχω λοιπόν πρόχειρο. Ταύτα, και έτερον ουδέν!»

«Δεν καταλαβαίνω...»

«Καλύτερα να μην καταλαβαίνει κανείς τίποτα παρά να ρωτάει πολλά».

Και η συζήτηση έληξε.

Όσα έγιναν το πρωί γυρίζουν στο νου του. Τέρμα το ταξίδι! Τέρμα πριν ακόμα δοθεί η εκκίνηση. Η μεγάλη περιπέτεια σε άλλους τόπους σβήνει από το χάρτη, διαγράφεται. Όνειρο ήταν, και διαλύθηκε. Η απόφαση του ΤΣΑΠ είναι νόμος, παραπάνω από νόμος. Δεν μπορεί να έχει διαβατήριο... Αλλά ΕΠΙΚΙΝΔΥΝΟΣ; Γιατί; Ποτέ δεν ασχολήθηκε με το Σύστημα, το μόνο που τον ενδιαφέρει είναι η «Ευπρέπεια», η δουλειά του στο λογιστήριο. Δεν ανοίγει ποτέ κουβέντα για οτιδήποτε σχετίζεται με το Σύστημα. Αν τύχει και πέσει σε τέτοια συζήτηση, παίρνει αμέσως δρόμο. Βέβαια, δεν είναι με το Σύστημα, δεν είναι υπέρ, όχι! Την ελευθερία αρνείται το Σύστημα, την ελευθερία καταλύει το Σύστημα, πώς να είναι μαζί του; Όμως, ό,τι σκέφτεται και ό,τι νιώθει είναι μυστικό βαθιά κρυμ-

© Ελένη Σαμαράκη, 2013 / © ΕΚΔΟΣΕΙΣ ΨΥΧΟΓΙΟΣ Α.Ε., 2013

μένο μέσα του, «άκρως απόρρητον». Γιατί να το φανερώσει; Γιατί να αναμειχθεί; Γιατί να διακινδυνεύσει; Δεν αστειεύεται το Σύστημα, αν σε επισημάνει και μπλέξεις στα γρανάζια του, κάηκες! Είναι κάτι άλλοι, ναι, κάτι άλλοι που δε φοβούνται... Προπαντός νέοι άνθρωποι, πολύ νέοι, σχεδόν παιδιά. Έτσι είναι τα νιάτα! Έχουν την τρέλα των 16 χρονών, των 20 χρονών... Ας ήταν και ο ίδιος νέος, ας ήταν όχι 51 αλλά 21... Προς το παρόν, δεν είναι νέος, συνεπώς γιατί να τολμήσει ό,τι τολμούν οι νέοι; Συχνά ψιθυρίζει στον εαυτό του:

«Τρελός είμαι εγώ να γίνω τρελός;»

Και με τούτο το επιχείρημα, τα βολεύει μια χαρά και με τη συνείδησή του και με το Σύστημα. Ωστόσο, στα καλά καθούμενα, να πού έμπλεξε! Δίχως και να μπορεί να μάθει τι ακριβώς συμβαίνει. Άπαξ και ο ΤΣΑΠ τον χαρακτήρισε ΕΠΙΚΙΝΔΥΝΟ, δεν έχει ελπίδα.

«Καλύτερα να μην καταλαβαίνει κανείς τίποτα παρά να ρωτάει πολλά».

Συμπέρασμα: να είναι και κατευχαριστημένος που η μόνη ζημιά είναι πως δεν παίρνει διαβατήριο – θα μπορούσε θαυμάσια να είναι κάτι άλλο...

Φεύγοντας από τον ΤΣΑΠ, ήταν σε πλήρη σύγχυση. Τι να κάνει, πού να πάει! Περιπλανήθηκε ώρες και ώρες, ως αργά τη νύχτα, 11 και... Νωρίτερα, κατά τις 9.30, είχε πιάσει βροχή. Μια δυνατή νευρική βροχή, η μαγιάτικη πρωτεύουσα παίζει για λίγο το φθινόπωρο. Συνέχισε την περιπλάνηση, μέσα στη βροχή. Κοίταζε τους άλλους που έτρεχαν να φυλαχτούν από το νερό, τα αυτοκίνητα με αναμμένα τα φώτα ομίχλης,

© Ελένη Σαμαράκη, 2013 / © ΕΚΔΟΣΕΙΣ ΨΥΧΟΓΙΟΣ Α.Ε., 2013

τις επιγραφές νέον που σα να είχαν πάθει διάθλαση, μια στιγμή άρχισε να χαζεύει βιτρίνες, γραφομηχανές-αριθμομηχανές, γυναικεία μαγιό, ύστερα είδη καπνιστού, ύστερα μια βιτρίνα κατασκότεινη που άγνωστο τι περιέχει, ύστερα κούκλες... κούκλες με διαβατήριο! Συνωστισμός από κούκλες, όλος ο θίασος επί σκηνής, κυρίες, κύριοι, άλλος με χαμόγελο γλυκύτατο, άλλος μπλαζέ ή με ύφος πολύ επίσημο. Στο δεξί χέρι, η κάθε κούκλα κρατάει το διαβατήριό της. Σα να το δείχνει στον Έλεγχο Διαβατηρίων. «Κουκλίστικο» βέβαια, μικρογραφία του άλλου. Στο εξώφυλλο, τυπωμένο ΔΙΑΒΑΤΗΡΙΟΝ. Και στην πρώτη μετά το εξώφυλλο σελίδα, τα στοιχεία κατόχου. Μερικές κούκλες έχουν ανοιγμένο το διαβατήριο στη σελίδα με τα στοιχεία ταυτότητος, έτσι ο άλλος ξέρει με ποιον έχει να κάνει.

Τυχερές οι κούκλες, τυχεροί οι κούκλοι... Δεν είναι σαν και τους ανθρώπους που ένας κάποιος ΤΣΑΠ μπορεί άψε-σβήσε να τους κολλήσει το χαρακτηρισμό ΕΠΙΚΙΝΔΥΝΟΣ. Που ένας κάποιος ΤΣΑΠ μπορεί άψε-σβήσε να σταυρώσει το όνομά τους – ή να τους σταυρώσει αλλιώς... Τέλος πάντων, τυχερή αυτή η ανθρωπότητα των κούκλων!

Δε φτάνει που οι κούκλες στέκονται εδώ, μπροστά του, προκλητικά έτοιμες για ταξίδι στο εξωτερικό, είναι και η φωτεινή επιγραφή στο βάθος της βιτρίνας που ολοένα αναβοσβήνει με άλλο κάθε φορά χρώμα και με σαδισμό επιβεβαιώνει ΚΟΥΚΛΕΣ ΜΕ ΔΙΑΒΑΤΗΡΙΟ. Δεν μπορεί άλλο, όχι, δεν μπορεί άλλο, ένα χέρι σιδερένιο τον σφίγγει στο στήθος, τον πιέζει, τον πνίγει... τον πνίγει ο λυγμός, πέφτει ολόκλη-

© Ελένη Σαμαράκη, 2013 / © ΕΚΔΟΣΕΙΣ ΨΥΧΟΓΙΟΣ Α.Ε., 2013

ρος πάνω στο κρύσταλλο, τα μάτια καρφωμένα στις ευτυχείς κούκλες, θρηνεί... Ενώπιος ενωπίω με τις κούκλες, σαν άνθρωπος θρηνεί, άνθρωπος είναι που τον βρήκαν βάσανα... Οι άλλοι διαβάτες κοντοστέκονται, τον περιεργάζονται, τύφλα στο μεθύσι θα είναι, βλαμμένος θα είναι, καρφί δεν του καίγεται που τον κοιτάζουν, καρφί δεν του καίγεται για τα σχόλια, μένει κολλημένος στο κρύσταλλο...

Στο δωμάτιό του, αργότερα, λίγο πριν από τα μεσάνυχτα. Όχι πια θρήνος, έχει όμως το σφίξιμο στο στήθος. Επιτέλους, να μην κάθεται και με σταυρωμένα τα χέρια, κάτι πρέπει να κάνει να διώξει τον εφιάλτη. Σαν τι να κάνει; Να διαβάσει ένα βιβλίο, να δει τηλεόραση, να συγυρίσει το σπίτι, να ξεπλύνει τα τόσα και άλλα τόσα φλιτζάνια του καφέ; Λοιπόν, το βρήκε: κατευθείαν στο μπάνιο για ξύρισμα. Μια καλή κόντρα θα τον φρεσκάρει οπωσδήποτε.

Δεν πρόκειται αύριο να βγει έξω. Θα μείνει εδώ, στο δωμάτιό του. Και αύριο και μεθαύριο και αντιμεθαύριο και όλες τις μέρες και όλες τις νύχτες. Δεν έχει καμιά διάθεση να δει κανέναν. Το ξύρισμα το σκέφτηκε μόνο για να κινηθεί, να αντιδράσει στην ασφυξία. Με συμπλήρωμα ένα ντους κρύο.

Στο μπάνιο, μπροστά στον καθρέφτη... Με το ξυράφι στο χέρι, το παλαιού τύπου ξυράφι, μένει ακίνητος αντίκρυ σ' αυτόν που είναι μέσα στον καθρέφτη. Τι μέτωπο στενό, τι μάτια ομίχλης και βαθιά στις κόχες, τι αυτιά αλλόκοτα, τι πιγούνι μυστήριο και μάλιστα με βούλα... Τύπος σκοτεινός είναι, του υποκόσμου. Και μπήγει τη φωνή:

«Εγώ είμαι ΕΠΙΚΙΝΔΥΝΟΣ! Δίκιο έχει ο ΤΣΑΠ! Αμέ, ΕΠΙ-

© Ελένη Σαμαράκη, 2013 / © ΕΚΔΟΣΕΙΣ ΨΥΧΟΓΙΟΣ Α.Ε., 2013

ΚΙΝΔΥΝΟΣ είμαι, φως φανάρι... Δημόσιος Κίνδυνος υπ' αριθμόν 1!»

Το ένα μάγουλο με σαπουνάδα, το άλλο δίχως, στο χέρι το ξυράφι, κάνει κινήσεις με το ξυράφι σα να απειλεί κάποιον, κάνει γκριμάτσες, μισοκλείνει το ένα μάτι, μισοκλείνει το άλλο, περνάει το ξυράφι στο δεξί αυτί σα να θέλει να το κόψει σύρριζα, το περνάει στη βάση της μύτης, έπειτα γρυλίζει, νιαουρίζει, γαβγίζει...

Πρωί Τετάρτης 26 Μαΐου. Κοιμάται ακόμα. Όχι και πως είναι αργά, 7 παρά 22 είναι. Κανονικά, θα είχε από ώρα ξυπνήσει. Αλλά γιατί να σηκωθεί νωρίς, σήμερα είναι που αρχίζει η άδειά του, σχεδόν ενός μηνός άδεια. Που θα την περάσει κι εφέτος, όπως κάθε χρόνο, στα ίδια πολυκαιρισμένα στέκια, «εντός και επί τα αυτά μέρη»! Αν είχε πάρει διαβατήριο, σε λίγο θα έφευγε, σε τέσσερις ώρες, 10.40 η απογείωσις... Τι κάνει έτσι μέσα στο αυτί του, σαν κομπρεσέρ; Κουδούνι είναι! Πετάγεται από το κρεβάτι, με τις πιτζάμες και ξυπόλυτος, τρέχει στην πόρτα, πατάει το κουμπί να ανοίξει η κεντρική είσοδος της πολυκατοικίας, συγχρόνως λέει στο θυρομεγάφωνο: «Ποιος είναι;». Απάντηση μηδέν. Έπρεπε να ρωτήσει πριν ανοίξει. Περιμένει. Αλλά δεν περιμένει πολύ. Γιατί ξαναχτυπάνε, θα τον τρελάνει τούτο το επίμονο κουδούνι, τώρα χτυπάνε δυνατά και την πόρτα του διαμερίσματος, με το χέρι. Ανοίγει.

«Καλημέρα σας!»

© Ελένη Σαμαράκη, 2013 / © ΕΚΔΟΣΕΙΣ ΨΥΧΟΓΙΟΣ Α.Ε., 2013

Δεν ανταποδίδει το καλημέρισμα του αγνώστου, το μάτι του καρφώνεται σε κείνη τη στραπατσαρισμένη καφέ σάκα που ο άλλος κρατάει στο αριστερό χέρι. Φαίνεται πολύ βαριά, ασήκωτη. Μπαίνει αμέσως στο νόημα, έξαλλος γίνεται:

«Λεξικά με δόσεις, ε; Λεξικά, εγκυκλοπαίδειες, και δε συμμαζεύεται... Δε με παρατάτε πρωί πρωί, ακόμα δεν άνοιξα τα μάτια μου. Κοιμάται ο κόσμος, κύριε! Κοιμάται!... Άλλωστε, εγώ προσωπικώς έχω και άδεια, την κανονική άδειά μου, κύριε. Με έναρξη σήμερα. Και μου ξεφυτρώνετε εσείς, σήμερα, πρεμιέρα της αδείας μου, με βγάζετε άναυλα από το κρεβάτι μου. Γιατί, κύριε; Γιατί; Για τα λεξικά με δόσεις που κουβαλάτε στη σάκα σας! Σίγουρα θα έχετε και τίποτα πορνό, ε; Περί σεξ, και τα σχετικά...»

Θα συνέχιζε έτσι για πολύ, είχε μεγάλη φόρα, αλλά με την υπερδιέγερση τον περιέλουσε ιδρώτας και μην έχοντας μαντίλι ανασήκωσε το σακάκι της πιτζάμας και σκούπισε το πρόσωπο. Ο άλλος ρίχνει μια ματιά στο διάδρομο, βεβαιώνεται πως είναι άδειος, και λέει σιγά, πολύ σιγά:

«Παρακαλώ, πού είναι ο κύριος που το όνομά του είναι γραμμένο στο κουδούνι;»

«Εδώ είναι. Δηλαδή, αυτός είμαι εγώ».

«Ωραία! Λοιπόν, το πρωί σήμερα, ώρα 11.30, να παρουσιαστείτε στον ΤΣΑΠ. Ξέρετε, εκεί που πήγατε χτες το πρωί, γραφείο 901».

© Ελένη Σαμαράκη, 2013 / © ΕΚΔΟΣΕΙΣ ΨΥΧΟΓΙΟΣ Α.Ε., 2013

Το Σύστημα είναι ο πιο τρομερός εχθρός, ο μηχανισμός της εξόντωσης, ο σταυρωτής του ανθρώπου. Το Σύστημα είναι ο ύπουλος τρόπος που βρήκε το Κακό να κυριαρχήσει στον κόσμο, μια κρεατομηχανή που αφανίζει τον άνθρωπο, που τον κάνει όμοιο με νευρόσπαστο, καταπιεσμένο, χωρίς ελευθερία, περηφάνια, χωρίς πρόσωπο.

Αυτό τον εχθρό δεν έπαψε ποτέ να πολεμά ο Σαμαράκης, σε αυτόν δε σταμάτησε ούτε στιγμή να αντιστέκεται, με το δικό του τρόπο, δηλαδή με το λόγο του. Είτε είναι ψίθυρος, είτε ουρλιαχτό, είτε ένα δάχτυλο που γράφει στον αέρα, η καταγγελία είναι σαφής, ξεκάθαρη, ωμή. Η καταγγελία είναι τρυφερή και αμείλικτη, όπως ο συγγραφέας που την αρθρώνει.

Ενάντια στο Σύστημα. Ενάντια στον Ολοκληρωτισμό. Ενάντια στον πνευματικό και ηθικό θάνατο του ανθρώπου.

Με τα διηγήματα στο *Διαβατήριο*, ο Σαμαράκης μετουσιώνει τη σκληρή πρώτη ύλη της Χούντας καθώς και των δικών του βιωμάτων από τη δικτατορική περίοδο, και συνθέτει ένα μύθο κοινό, αληθινό και χειροπιαστό.

Το διαβατήριο διαβάζεται ως κάλεσμα άκρως επείγον, και πάντοτε καίριο. Μας καλεί σε υπαρξιακή εγρήγορση, και σε δράση που αποκαθιστά τη συνέπεια ανάμεσα σε λόγια και έργα. Έτσι μόνο γίνονται οι γνήσιες επαναστάσεις, και έτσι διεκδικεί ο άνθρωπος το κορυφαίο που του δόθηκε και που κανένας δεν μπορεί να του στερήσει: την ίδια την ελευθερία του.

ISBN 978-618-01-0312-0
9 786180 103120
ΚΩΔ. ΜΗΧ/ΣΗΣ: 13657

ΨΥΧΟΓΙΟΣ

ΕΚΔΟΣΕΙΣ ΨΥΧΟΓΙΟΣ Α.Ε.
ΤΑΤΟΪΟΥ 121, 144 52 ΜΕΤΑΜΟΡΦΩΣΗ ΑΤΤΙΚΗΣ
ΤΗΛ.: 210 28 04 800 • FAX: 210 28 19 550
www.psichogios.gr • e-mail: info@psichogios.gr

Ε Σ Ε Ι Σ Κ Ι Ε Μ Ε Ι Σ Π Α Ν Τ Α Σ ’ Ε Π Α Φ Η